

PLATFORMA CONTINENTALĂ A MĂRII DE NORD

(Republica Federală Germania / Danemarca; Republica Federală Germania / Țările de Jos) Curtea

Internațională de Justiție

20 februarie 1969

Lista generală: nr. 51 și 52

HOTĂRÂREA DIN 20 FEBRUARIE 1969

1. Prin cele două acorduri speciale încheiate între Regatul Danemarcei și Republica Federală Germania, respectiv între Republica Federală și Regatul Țărilor de Jos, părțile au supus Curții anumite divergențe privind „delimitarea *13 între părți a zonelor platformei continentale din Marea Nordului care aparțin fiecăreia dintre ele”, cu excepția zonelor situate în imediata vecinătate a coastei, care au făcut deja obiectul delimitării prin două acorduri din 1 decembrie 1964 și 9 iunie 1965, încheiate, în primul caz, între Republica Federală și Regatul Țărilor de Jos, iar în cel de-al doilea caz, între Republica Federală și Regatul Danemarcei.

2. În ceea ce privește delimitarea zonelor platformei continentale situate dincolo și în largul celor afectate de granițele parțiale astfel stabilite, Curtea este solicitată de fiecare dintre cele două acorduri speciale să decidă care sunt „principiile și normele de drept internațional” aplicabile. Curții nu i se cere să delimiteze efectiv frontierele suplimentare care vor fi implicate, această sarcină fiind rezervată prin acordurile speciale părților, care se angajează să efectueze o astfel de delimitare „prin acord, în conformitate cu decizia solicitată de Curte”, adică pe baza și în conformitate cu principiile și normele de drept internațional pe care Curtea le consideră aplicabile.

.

7. Negocierile ulterioare dintre părți pentru prelungirea limitelor parțiale au eșuat în principal deoarece Danemarca și Țările de Jos doreau ca această prelungire să se efectueze și pe baza principiului echidistanței, ceea ce ar fi dus la liniile punctate B-E și D-E, prezentate pe harta 3; în timp ce Republica Federală a considerat că un astfel de rezultat ar fi inechitabil, deoarece ar reduce în mod nejustificat ceea ce Republica considera că ar trebui să fie cota sa corespunzătoare din zona platformei continentale, pe baza proporționalității cu lungimea coastelor sale din Marea Nordului. Se va observa că niciuna dintre liniile în cauză, luată separat, nu ar produce acest efect, ci numai ambele împreună – un element considerat de Danemarca și Țările de Jos ca fiind irelevant pentru ceea ce ele considerau a fi două delimitări separate și independente, fiecare dintre ele trebuind să fie efectuată fără a se ține seama de cealaltă.

8. Motivul pentru care s-ar obține acest rezultat prin combinarea celor două linii B-E și D-E este că, în cazul unei coaste concave sau înfundate, cum este cea a Republicii Federale Germane la Marea Nordului, utilizarea metodei echidistanței are ca efect tragerea liniei de frontieră spre interior, în direcția concavității. În consecință, atunci când două astfel de linii sunt trasate în puncte diferite pe o coastă concavă, ele se vor întâlni inevitabil, dacă curbura este pronunțată, la o distanță relativ mică de coastă, determinând astfel ca zona platformei continentale pe care o înconjoară să ia forma aproximativă a unui triunghi cu vârful spre mare și, așa cum s-a afirmat în numele Republicii Federale, „izolând” statul costier de zonele mai îndepărtate ale platformei continentale aflate în afara și dincolo de acest triunghi. Efectul concavității ar putea, desigur, să se producă în mod similar pentru o țară cu o coastă dreaptă, dacă coastele țărilor învecinate ar ieși în afară imediat de o parte și de alta a acesteia. În contrast cu aceasta, efectul proiecțiilor costiere sau al coastelor convexe sau curbate spre exterior, cum sunt, într-o măsură moderată, cele ale Danemarcei și Țărilor de Jos, este acela de a determina liniile de frontieră trasate pe baza echidistanței să părăsească *18 coasta pe traiectorii divergente, având astfel o tendință de lărgire a zonei platformei continentale în largul acelei coaste. Aceste două efecte distincte, care sunt prezentate în schițele I-III de la pagina 16, sunt direct atribuibile utilizării metodei echidistanței pentru delimitarea frontierelor platformei continentale în largul coastelor retrase sau proeminente. Este de la sine înțeles că, în cazul acestor tipuri de coaste, metoda echidistanței produce efecte exact similare în delimitarea frontierelor laterale ale mării teritoriale a statelor în cauză. Cu toate acestea, datorită proximității foarte mari a acestor ape față de coastele în cauză, aceste efecte sunt mult mai puțin marcate și pot fi foarte ușoare, iar alte aspecte implicate vor fi luate în considerare la momentul oportun. Este suficient să menționăm aici că, de exemplu, o abatere de numai 5 kilometri de la o linie trasată perpendicular pe direcția generală a coastei, la o distanță de aproximativ 5 kilometri de acea coastă, va crește la peste 30 de kilometri la o distanță de peste 100 de kilometri.

25. Curtea trece acum la poziția juridică privind metoda echidistanței. Prima întrebare care trebuie examinată este dacă Convenția de la Geneva din 1958 privind platforma continentală este obligatorie pentru toate părțile în acest caz, adică dacă, așa cum susțin Danemarca și Țările de Jos, utilizarea acestei metode este obligatorie pentru delimitările actuale în temeiul dispoziției privind delimitările (articolul 6) din acest instrument, în conformitate cu condițiile prevăzute în acesta. În mod evident, dacă este așa, atunci dispozițiile convenției vor prevala în relațiile dintre părți și vor avea prioritate față de orice norme cu caracter mai general sau derivate dintr-o altă sursă. Pe această bază, răspunsul Curții la întrebarea care i-a fost adresată în acordurile speciale ar fi în mod necesar în sensul că, între părți, dispozițiile relevante ale convenției reprezentau normele de drept aplicabile – adică constituiau dreptul pentru părți – iar singura sarcină care îi mai rămânea era să interpreteze aceste dispoziții, în măsura în care sensul lor era contestat sau părea incert, și să le aplice circumstanțelor particulare în cauză.

26. Dispozițiile relevante ale articolului 6 din Convenția de la Geneva, al cărui alineat (2) Danemarca și Țările de Jos susțin că nu numai că este aplicabil ca normă convențională, dar că reprezintă și norma acceptată de drept internațional general în materie de delimitare a platoului continental, astfel cum există independent de convenție, au următorul cuprins:

„1. În cazul în care același platou continental este adiacent teritoriilor a două sau mai multe state ale

căror coaste sunt situate una față de cealaltă, limita platoului continental aparținând acestor state

se stabilește prin acord între acestea. În absența unui acord și cu excepția cazului în care o altă linie de demarcație este justificată de circumstanțe speciale, limita este linia mediană, fiecare punct al acesteia fiind echidistant de cel mai apropiat punct al liniilor de bază de la care se măsoară lățimea mării teritoriale a fiecărui stat.

2. În cazul în care același platou continental este adiacent teritoriilor a două state adiacente, limita platoului continental se stabilește prin acord între acestea. În absența unui acord și cu excepția cazului în care o altă linie de demarcație este justificată de circumstanțe speciale, limita se stabilește prin aplicarea principiului echidistanței față de cele mai apropiate puncte ale liniilor de bază de la care se măsoară lățimea mării teritoriale a fiecărui stat.”

***25** Convenția a fost semnată de 46 de state și, până în prezent, a fost ratificată sau la ea au aderat 39 de state. Ea a intrat în vigoare la 10 iunie 1964, după ce a primit cele 22 de ratificări sau aderări necesare în acest scop (articolul 11) și, prin urmare, era în vigoare la momentul la care au avut loc între părți diferitele delimitări ale frontierelor platformei continentale descrise anterior (punctele 1 și 5). Cu toate acestea, în conformitate cu dispozițiile formale ale convenției, aceasta este în vigoare pentru fiecare stat în parte numai în măsura în care, după ce a semnat-o în termenul prevăzut în acest scop, statul respectiv a ratificat-o ulterior sau, în cazul în care nu a semnat-o în termenul prevăzut, a aderat ulterior la convenție. Danemarca și Țările de Jos au semnat și ratificat Convenția și sunt părți la aceasta, prima din 10 iunie 1964, iar cea de-a doua din 20 martie 1966. Republica Federală a fost unul dintre semnatarii Convenției, dar nu a ratificat-o niciodată și, prin urmare, nu este parte la aceasta.

27. Se admite, în numele Danemarcei și al Țărilor de Jos, că, în aceste circumstanțe, convenția nu poate, ca atare, să fie obligatorie pentru Republica Federală, în sensul că aceasta ar fi obligată contractual să o respecte. Se susține însă că Convenția, sau regimul Convenției, și în special articolul 6, a devenit obligatoriu pentru Republica Federală într-un alt mod, și anume deoarece, prin comportament, prin declarații și proclamații publice și în alte moduri, Republica și-a asumat unilateral obligațiile Convenției; sau și-a manifestat acceptarea regimului convențional; sau l-a recunoscut ca fiind general aplicabil delimitării zonelor platformei continentale. S-a sugerat, de asemenea, că Republica Federală s-a prezentat ca asumându-și, acceptând sau recunoscând în așa fel încât să determine alte state, în special Danemarca și Țările de Jos, să se bazeze pe atitudinea astfel adoptată.

28. În ceea ce privește aceste argumente, este clar că numai o conduită foarte clară și foarte consecventă din partea unui stat aflat în situația Republicii Federale ar putea justifica Curtea să le susțină; și, dacă aceasta ar fi existat – adică dacă ar fi existat o intenție reală de a manifesta acceptarea sau recunoașterea aplicabilității regimului convențional –, atunci trebuie să ne întrebăm de ce Republica Federală nu a făcut pasul evident de a-și exprima această disponibilitate prin simpla ratificare a convenției. În principiu, atunci când mai multe state, inclusiv cel a cărui conduită este invocată și cele care o invocă, au elaborat o convenție care prevede în mod specific o metodă particulară prin care trebuie manifestată intenția de a deveni obligat prin regimul convenției – și anume prin îndeplinirea anumitor formalități prescrise (ratificare, aderare) nu se poate presupune cu ușurință că un stat care nu a îndeplinit aceste formalități, deși a avut în permanență capacitatea și

dreptul de a le îndeplini, a devenit totuși

a devenit cumva obligat în alt mod. Într-adevăr, dacă nu ar fi vorba de o obligație, ci de drepturi, adică dacă un stat care, deși avea dreptul *26 să facă acest lucru, nu a ratificat sau nu a aderat, ar încerca să revendice drepturi în temeiul convenției, pe baza unei voințe declarate de a fi obligat de aceasta sau a unui comportament care dovedește acceptarea regimului convențional, i s-ar spune pur și simplu că, nefiind parte la convenție, nu poate revendica niciun drept în temeiul acesteia până când voința și acceptarea declarate nu au fost manifestate în forma prescrisă.

29. Un alt aspect, care nu este în sine concludent, dar care trebuie remarcat, este că, dacă Republica Federală ar fi ratificat Convenția de la Geneva, ar fi putut formula – și ar putea, dacă ar ratifica-o acum, să formuleze – o rezervă la articolul 6, în temeiul facultății de a face acest lucru conferite de articolul 12 din convenție. Această facultate ar rămâne valabilă, indiferent de comportamentul anterior al Republicii Federale – un fapt care cel puțin sporește dificultățile implicate de disputa dintre Danemarca și Țările de Jos.

.

37. Danemarca și Țările de Jos susțin că Republica Federală, indiferent de poziția sa în raport cu Convenția de la Geneva, considerată ca atare, este în orice caz obligată să accepte delimitarea pe baza principiului echidistanței – circumstanțe speciale, deoarece utilizarea acestei metode nu are caracterul unei obligații pur convenționale, ci este sau trebuie considerată acum ca implicând o normă care face parte din corpusul dreptului internațional general;- și, la fel ca alte norme de drept internațional general sau cutumiar, este obligatorie pentru Republica Federală în mod automat și independent de orice consimțământ specific, direct sau indirect, acordat de aceasta. Această susținere are atât un aspect de drept pozitiv, cât și unul mai fundamentalist. Din punct de vedere al dreptului pozitiv, ea se bazează pe lucrările realizate în acest domeniu de organisme juridice internaționale, pe practica statelor și pe influența atribuită Convenției de la Geneva însăși, susținându-se că acești diverși factori au demonstrat în mod cumulativ sau au creat opinia juris sive necessitatis, necesară pentru formarea de noi norme de drept internațional cutumiar. Din punct de vedere fundamentalist, opinia prezentată derivă din ceea ce s-ar putea numi legea naturală a platformei continentale *29, în sensul că principiul echidistanței este considerat o expresie necesară în domeniul delimitării doctrinei acceptate a apartenenței exclusive a platformei continentale la statul costier din apropiere și, prin urmare, ca având un caracter a priori de inevitabilitate juridică, ca să spunem așa.

...

62. Indiferent de validitatea acestei afirmații în ceea ce privește cel puțin anumite părți ale Convenției, Curtea nu o poate accepta în ceea ce privește dispoziția privind delimitarea (articolul 6), ale cărei părți relevante au fost adoptate aproape neschimbate față de proiectul Comisiei de Drept Internațional care a stat la baza discuțiilor din cadrul Conferinței. Statutul normei din convenție depinde, prin urmare, în principal de procesele care au condus Comisia să o propună. Aceste procese au fost deja examinate în legătură cu afirmația Danemarcei și a Țărilor de Jos privind necesitatea a priori a echidistanței, iar Curtea consideră că această examinare este suficientă și în scopul prezent,

pentru a demonstra că principiul echidistanței, astfel cum figurează în prezent în articolul 6 din convenție, a fost propus de Comisie cu o ezitare considerabilă,

într-o oarecare măsură pe bază experimentală, cel mult de lege ferenda, și deloc de lege lata sau ca normă emergentă de drept internațional cutumiar. Este evident că acesta nu este genul de fundament pe care s-ar putea spune că articolul 6 din convenție a reflectat sau cristalizat o astfel de normă.

*

63. Concluzia anterioară este confirmată în mod semnificativ de faptul că articolul 6 este unul dintre articolele în privința cărora, în temeiul articolului privind rezervele din convenție (articolul 12), orice stat poate formula rezerve la semnare, ratificare sau aderare, întrucât, în general, o caracteristică a normelor și obligațiilor pur convenționale este că, în ceea ce le privește, poate fi admisă, în anumite limite, posibilitatea de a formula rezerve unilaterale; - în timp ce acest lucru nu poate fi valabil în cazul normelor și obligațiilor de drept general sau cutumiar care, prin însăși natura lor, trebuie să aibă aceeași forță pentru toți membrii comunității internaționale și nu pot, prin urmare, face obiectul unui drept de excludere unilaterală care poate fi exercitat în mod arbitrar de oricare dintre aceștia în propriul său interes. În consecință, este de așteptat ca, atunci când, din orice motiv, norme sau obligații de acest ordin sunt încorporate sau se intenționează să fie reflectate în anumite dispoziții ale unei convenții, aceste dispoziții să figureze printre cele pentru care nu se conferă sau se exclude dreptul de a formula rezerve unilaterale. Această așteptare este, în principiu, îndeplinită de articolul 12 din Convenția de la Geneva privind platforma continentală, care permite formularea de rezerve la toate articolele convenției „cu excepția articolelor 1-3 inclusiv” – aceste trei articole fiind cele care, în mod evident, erau considerate atunci ca reflectând sau cristalizând normele acceptate sau cel puțin emergente ale dreptului internațional cutumiar referitoare la platforma continentală, printre care se număra și chestiunea extinderii platformei către mare; caracterul juridic al dreptului statului costier; natura drepturilor care pot fi exercitate; tipul de resurse naturale la care se referă; și menținerea intactă a statutului juridic de mare liberă al apelor de deasupra platformei și a statutului juridic al spațiului aerian de deasupra acesteia.

...

69. Având în vedere aceste diverse considerente, Curtea ajunge la concluzia că Convenția de la Geneva nu a încorporat sau cristalizat nicio normă preexistentă sau emergentă de drept cutumiar, potrivit căreia delimitarea zonelor platformei continentale între statele adiacente trebuie, cu excepția cazului în care părțile convin altfel, să se efectueze pe baza principiului echidistanței și al circumstanțelor speciale. O normă a fost, desigur, consacrată în articolul 6 din convenție, dar ca normă pur convențională. Rămâne de văzut dacă aceasta a dobândit între timp o bază mai largă: cu toate acestea, în calitate de normă convențională, așa cum s-a concluzionat deja, ea nu este opozabilă Republicii Federale.

70. Curtea trebuie să treacă acum la ultima etapă a argumentului prezentat în numele Danemarcei și al Țărilor de Jos. Acesta are ca efect faptul că, chiar dacă la data Convenției de la Geneva nu exista nicio normă de drept internațional cutumiar în favoarea principiului echidistanței și nici o astfel de normă nu a fost cristalizată în articolul 6 din convenție, totuși o astfel de normă a apărut după

adoptarea convenției, în parte datorită impactului acesteia, în parte pe baza practicii ulterioare a statelor, și că această normă, fiind acum o normă de drept internațional cutumiar obligatorie pentru toate statele, inclusiv, prin urmare, pentru Republica Federală, ar trebui declarată aplicabilă

delimitarea frontierelor dintre zonele respective ale platoului continental ale părților în Marea Nordului.

71. În măsura în care această susținere se bazează pe opinia că articolul 6 din convenție a avut influența și a produs efectul descris, aceasta implică în mod clar tratarea articolului respectiv ca o dispoziție normativă care a constituit fundamentul sau a generat o normă care, deși are doar o origine convențională sau contractuală, a trecut de atunci în corpusul general al dreptului internațional și este acum acceptată ca atare de opinio juris, astfel încât a devenit obligatorie chiar și pentru țările care nu au aderat și nu aderă la convenție. Nu există nicio îndoială că acest proces este perfect posibil și se produce din când în când: el constituie într-adevăr una dintre metodele recunoscute prin care pot fi formate noi norme de drept internațional cutumiar. În același timp, acest rezultat nu trebuie considerat cu ușurință ca fiind atins.

72. În primul rând, ar fi necesar ca dispoziția în cauză *42 să aibă, în orice caz, un caracter fundamental normativ, astfel încât să poată fi considerată ca formând baza unei norme generale de drept. Considerat în abstract, principiul echidistanței ar putea fi considerat ca îndeplinind această cerință. Cu toate acestea, în forma particulară în care este consacrat în articolul 6 din Convenția de la Geneva și având în vedere relația dintre acest articol și alte dispoziții ale convenției, acest lucru trebuie să fie supus unor îndoieli. În primul rând, articolul 6 este formulat astfel încât să pună pe plan secund obligația de a utiliza metoda echidistanței, plasând-o după obligația primară de a efectua delimitarea prin acord. O astfel de obligație primară constituie o prefață neobișnuită la ceea ce se pretinde a fi o potențială normă generală de drept. Fără a încerca să intrăm în detalii și cu atât mai puțin să ne pronunțăm asupra vreunei chestiuni de jus cogens, se înțelege bine că, în practică, normele de drept internațional pot fi derogate, prin acord, în cazuri particulare sau între anumite părți, dar acest lucru nu face în mod normal obiectul unei dispoziții exprese, așa cum este cazul articolului 6 din Convenția de la Geneva. În al doilea rând, rolul jucat de noțiunea de circumstanțe speciale în raport cu principiul echidistanței, astfel cum este consacrat în articolul 6, și controversele foarte importante, încă nerezolvate, cu privire la semnificația și domeniul de aplicare exacte ale acestei noțiuni, trebuie să ridice îndoieli suplimentare cu privire la caracterul potențial normativ al normei. În cele din urmă, posibilitatea de a formula rezerve la articolul 6, deși nu ar putea împiedica în sine acceptarea principiului echidistanței ca drept general, sporește considerabil dificultatea de a considera că acest rezultat a fost obținut (sau este potențial posibil) pe baza convenției: atât timp cât această facultate continuă să existe și nu face obiectul unei revizuirii ca urmare a unei cereri formulate în temeiul articolului 13 din convenție – pentru care nu există în prezent nicio indicație oficială –, convenția însăși pare să nege, din motivele deja indicate, dispozițiilor articolului 6 același caracter normativ pe care îl au, de exemplu, articolele 1 și 2.

73. În ceea ce privește celelalte elemente considerate de obicei necesare pentru ca o normă convențională să poată fi considerată o normă generală de drept internațional, este posibil ca, chiar și fără trecerea unei perioade considerabile de timp, o participare foarte largă și reprezentativă la convenție să fie suficientă în sine, cu condiția să includă statele ale căror interese au fost afectate în mod special. În cazul de față, însă, Curtea observă că, chiar dacă se ține seama de existența unui număr de state care nu pot participa la Convenția de la Geneva sau care, de exemplu, din cauza faptului că sunt state fără ieșire la mare, nu ar avea niciun interes să devină părți la aceasta, numărul

ratificărilor și aderărilor obținute până în prezent,

deși respectabil, este cu greu suficient. Faptul că neratificarea poate fi uneori datorată altor factori decât dezaprobarea activă a convenției în cauză nu poate constitui o bază pe care să se poată implica acceptarea pozitivă a principiilor sale: motivele sunt speculative, dar faptele rămân.

*43 74. În ceea ce privește elementul temporal, Curtea observă că au trecut peste zece ani de la semnarea convenției, dar că au trecut mai puțin de cinci ani de la intrarea sa în vigoare în iunie 1964 iar la momentul introducerii prezentei acțiuni în justiție, au trecut mai puțin de trei ani, în timp ce la momentul eșuării negocierilor dintre Republica Federală și celelalte două părți pentru o delimitare completă, pe problema aplicării principiului echidistanței, trecuse mai puțin de un an. Deși trecerea unei perioade scurte de timp nu constituie în mod necesar sau în sine un obstacol în calea formării unei noi norme de drept internațional cutumiar pe baza a ceea ce era inițial o normă pur convențională, o cerință indispensabilă ar fi ca, în perioada în cauză, oricât de scurtă ar fi ea, practica statelor, inclusiv a statelor ale căror interese sunt afectate în mod special, să fi fost atât extinsă, cât și practic uniformă în sensul dispoziției invocate; - și, în plus, ar fi trebuit să se manifeste într-un mod care să demonstreze o recunoaștere generală a faptului că este vorba de o normă de drept sau de o obligație juridică.

*

75. Curtea trebuie să examineze acum dacă practica statelor în materie de delimitare a platoului continental, după Convenția de la Geneva, a fost de natură să satisfacă această cerință. Lăsând deoparte cazurile pe care, din diverse motive, Curtea nu le consideră precedente fiabile, cum ar fi delimitările efectuate între părțile prezente sau cele care nu se referă la frontiere internaționale, în cursul prezentei proceduri au fost citate aproximativ cincisprezece cazuri, care au avut loc în majoritatea lor după semnarea Convenției de la Geneva din 1958, în care frontierele platformei continentale au fost delimitate în conformitate cu principiul echidistanței – în majoritatea cazurilor prin acord, în câteva alte cazuri în mod unilateral – sau în care delimitarea a fost prevăzută, dar nu a fost încă efectuată. Printre aceste cincisprezece cazuri se numără cele patru delimitări din Marea Nordului: Regatul Unit/Norvegia-Danemarca-Țările de Jos și Norvegia/Danemarca, deja menționate la punctul 4 din prezenta hotărâre. Dar chiar dacă aceste diverse cazuri ar constitui mai mult decât o proporție foarte mică din cele care ar putea necesita delimitare la nivel mondial, Curtea nu consideră necesar să le enumere sau să le evalueze separat, întrucât există, a priori, mai multe motive care le lipsesc de importanță ca precedente în contextul actual.

76. În primul rând, peste jumătate dintre statele în cauză, indiferent dacă au acționat unilateral sau în comun, erau sau au devenit în scurt timp părți la Convenția de la Geneva și, prin urmare, se presupune că, în ceea ce le privește, acționau efectiv sau potențial în aplicarea convenției. Din acțiunea lor nu se putea trage nicio concluzie legitimă cu privire la existența unei norme de drept internațional cutumiar în favoarea principiului echidistanței. În ceea ce privește statele care nu erau și nu au devenit părți la convenție, baza acțiunii lor poate fi doar problematică și trebuie să rămână în întregime speculativă. În mod evident, acestea nu aplicau convenția. Dar din aceasta nu se poate trage nicio concluzie justificată că ele considerau că aplică o normă obligatorie de drept internațional cutumiar. Nu există niciun indiciu că ar fi făcut acest lucru și, după cum s-a văzut (punctele 22 și 23), nu există

alte motive pentru utilizarea metodei echidistanței, astfel încât acțiunea sau acordul de a acționa într-un anumit mod nu demonstrează în sine nimic de natură juridică.

77. Punctul esențial în această privință – și pare necesar să se sublinieze acest lucru – este că, chiar dacă aceste cazuri de acțiune din partea unor state care nu sunt părți la convenție ar fi mult mai numeroase decât sunt în realitate, ele nu ar fi suficiente, nici măcar în ansamblu, pentru a constitui opinio juris; pentru a se ajunge la acest rezultat, trebuie îndeplinite două condiții. Nu numai că actele în cauză trebuie să constituie o practică stabilită, dar ele trebuie să fie de asemenea de așa natură sau să fie efectuate în așa fel încât să dovedească convingerea că această practică este obligatorie prin existența unei norme de drept care o impune. Necesitatea unei astfel de convingeri, adică existența unui element subiectiv, este implicită în însăși noțiunea de opinio juris sive necessitatis. Statele în cauză trebuie, prin urmare, să considere că se conformează unei obligații juridice. Frecvența sau chiar caracterul obișnuit al actelor nu este suficient în sine. Există multe acte internaționale, de exemplu în domeniul ceremonialului și protocolului, care sunt îndeplinite aproape invariabil, dar care sunt motivate numai de considerente de curtoazie, conveniență sau tradiție, și nu de un sentiment de obligație juridică.

78. În acest sens, Curtea urmează opinia adoptată de Curtea Permanentă de Justiție Internațională în cauza Lotus, astfel cum se menționează în următorul pasaj, al cărui principiu este, prin analogie, aplicabil aproape cuvânt cu cuvânt, mutatis mutandis, în cazul de față (P.C.I.J., seria A, nr. 10, 1927, la p. 28):

„Chiar dacă raritatea deciziilor judiciare care pot fi găsite ... ar fi suficientă pentru a dovedi ... circumstanța invocată ..., aceasta ar arăta doar că statele s-au abținut adesea, în practică, de la inițierea procedurilor penale, și nu că s-au recunoscut obligate să facă acest lucru; numai dacă această abținere s-ar fi bazat pe conștientizarea obligației de a se abține, ar fi posibil să se vorbească despre un obicei internațional. Faptul invocat nu permite să se deducă că statele au fost conștiente de această obligație; pe de altă parte, [...] există alte circumstanțe care demonstrează contrariul.”

Aplicând această maximă la cazul de față, poziția este pur și simplu că, în anumite cazuri – nu foarte numeroase –, statele în cauză au convenit să traseze sau au trasat frontierele respective în conformitate cu principiul echidistanței. Nu există dovezi că au acționat astfel deoarece s-au simțit *45 obligați din punct de vedere juridic să le traseze în acest mod în temeiul unei norme de drept cutumiar care le impunea acest lucru – mai ales având în vedere că ar fi putut fi motivați de alți factori evidenti.

79. În cele din urmă, se pare că, în aproape toate cazurile citate, delimitările în cauză erau delimitările mediane între state opuse, nu delimitările laterale între state adiacente. Din motivele deja expuse (paragraful 57), Curtea consideră că cazul delimitărilor mediane între state opuse este diferit din mai multe puncte de vedere și suficient de distinct pentru a nu constitui un precedent pentru delimitarea frontierelor laterale. Doar într-o singură situație discutată de părți pare să fi existat o configurație geografică care, într-o oarecare măsură, seamănă cu cea actuală, în sensul că o serie de state situate pe aceeași coastă sunt grupate în jurul unei curbe sau cotituri accentuate a acesteia. Cu toate acestea, nu s-a efectuat încă o delimitare completă în această zonă. Curtea nu intenționează însă să nege acestui caz, sau oricărui alt caz citat, orice valoare probatorie în favoarea tezei Danemarcei și

a Țărilor de Jos.

Danemarcei și Țărilor de Jos. Curtea consideră pur și simplu că acestea nu sunt concludente și insuficiente pentru a susține greutatea care se dorește a fi atribuită lor ca dovadă a unei practici consacrate, manifestată în astfel de circumstanțe, care ar justifica concluzia că delimitarea în conformitate cu principiul echidistanței constituie o normă obligatorie a dreptului internațional cutumiar, în special în ceea ce privește delimitările laterale.

80. Există, desigur, numeroase cazuri (și un număr considerabil au fost citate) de delimitări ale apelor, spre deosebire de fundul mării, efectuate pe baza echidistanței – în majoritatea cazurilor, a apelor interne (lacuri, râuri etc.) și, în majoritatea cazurilor, a liniei mediane. Cea mai apropiată analogie este cea a apelor teritoriale adiacente, dar, după cum s-a explicat deja (paragraful 59), Curtea nu consideră că acest caz este analog cu cel al platformei continentale.

*

81. Curtea concluzionează, prin urmare, că, dacă Convenția de la Geneva nu a fost, la originea sau la începuturile sale, o declarație a unei norme obligatorii de drept internațional cutumiar care impunea utilizarea principiului echidistanței pentru delimitarea zonelor platformei continentale între statele adiacente, nici efectul său ulterior nu a constituit o astfel de normă; și că practica statelor până în prezent a fost, de asemenea, insuficientă în acest scop.

*

83. Prin urmare, situația juridică este că părțile nu au obligația de a aplica nici Convenția din 1958, care nu este opozabilă Republicii Federale, nici metoda echidistanței ca normă obligatorie de drept cutumiar, ceea ce nu este cazul. Însă între statele care se confruntă cu o problemă privind delimitarea laterală a platourilor continentale adiacente, există în continuare norme și principii de drept care trebuie aplicate; iar în cazul de față nu este vorba nici de lipsa unor norme, nici de o situație care să permită aprecierea neîngrădită a părților. De asemenea, nu este adevărat că, dacă principiul echidistanței nu este o normă de drept, trebuie să existe ca alternativă o altă normă echivalentă.

...

101. Din aceste motive,

CURTEA,

cu unsprezece voturi la

șase, constată că, în fiecare

caz,

(A) utilizarea metodei de delimitare pe baza echidistanței nu este obligatorie între părți; și

(B) neexistând nicio altă metodă unică de delimitare a cărei utilizare să fie obligatorie în toate circumstanțele;

(C) principiile și normele de drept internațional aplicabile delimitării între părți a zonelor platformei continentale din Marea Nordului care aparțin fiecăreia dintre ele dincolo de frontiera parțială stabilită prin acordurile din 1 decembrie 1964 și, respectiv, 9 iunie 1965, sunt următoarele:

(1) delimitarea se efectuează prin acord, în conformitate cu principii echitabile și ținând seama de toate circumstanțele relevante, astfel încât să se lase, pe cât posibil, fiecărei părți toate acele părți ale platformei continentale care constituie o prelungire naturală a teritoriului său terestru în și sub mare, fără a încălca prelungirea naturală a teritoriului terestru al celeilalte părți;

(2) dacă, în aplicarea alineatului precedent, delimitarea lasă părților zone care se suprapun, acestea trebuie împărțite între ele în proporții convenite sau, în lipsa unui acord, în mod egal, cu excepția cazului în care decid asupra unui regim de jurisdicție, utilizare sau exploatare comună pentru zonele de suprapunere sau pentru orice parte a acestora;

(D) în cursul negocierilor, factorii care trebuie luați în considerare includ:

***54** (1) configurația generală a coastelor părților, precum și prezența oricăror caracteristici speciale sau neobișnuite;

(2) în măsura în care sunt cunoscute sau ușor de stabilit, structura fizică și geologică și resursele naturale ale zonelor platformei continentale implicate;

(3) elementul unui grad rezonabil de proporționalitate, pe care o delimitare efectuată în conformitate cu principii echitabile ar trebui să îl asigure între întinderea zonelor platformei continentale aparținând statului costier și lungimea coastei sale măsurată în direcția generală a liniei de coastă, ținându-se seama în acest scop de efectele, actuale sau potențiale, ale oricăror alte delimitări ale platformei continentale între state adiacente din aceeași regiune.

Întocmit în limbile engleză și franceză, textul englez fiind cel oficial, la Palatul Păcii, Haga, în data de douăzeci februarie nouăsprezece șaiszeci și nouă, în patru exemplare, dintre care unul va fi depus în arhivele Curții, iar celelalte vor fi transmise Guvernului Republicii Federale Germania, Guvernului Regatului Danemarcei și Guvernului Regatului Țărilor de Jos.

(Semnat) J. L. BUSTAMANTE R., președinte.

(Semnat) S. AQUARONE, grefier.

..

OPINIA DISSIDENTĂ A JUDECĂTORULUI LACHS

Este recunoscut în general că dispozițiile instrumentelor internaționale pot dobândi statutul de norme generale de drept internațional. Chiar și tratatele neratificate pot constitui un punct de plecare pentru o practică juridică. Tratatele care obligă multe state sunt, a fortiori, capabile să producă acest efect, un fenomen care nu este necunoscut în relațiile internaționale.

Prin urmare, voi încerca acum să stabilesc dacă transformarea dispozițiilor articolului 6 alineatul (2) din Convenția de la Geneva privind platforma continentală, și în special a regulii echidistanței, în drept general acceptat a avut loc efectiv. Acest lucru necesită o analiză a practicii statelor, a factorului timp și a ceea ce se înțelege în mod tradițional prin *opinio juris*.

***226** Au trecut zece ani de la semnarea Convenției privind platforma continentală, iar astăzi 39 de state sunt părți la aceasta.

Întârzierea ratificării și aderării la tratatele multilaterale este un fenomen binecunoscut în practica contemporană în materie de tratate. (Conform unui studiu recent realizat de Institutul Națiunilor Unite pentru Formare și Cercetare, 55 din 179 de tratate multilaterale pentru care Secretarul General al Națiunilor Unite îndeplinește funcții de depozitar au primit în medie doar aproximativ 27 % din acceptările posibile.) Este evident că, în multe cazuri, aceste întârzieri au la bază motive de fond. Cu toate acestea, experiența arată că, în majoritatea cazurilor, ele sunt cauzate de factori străini de fondul și obiectivul instrumentului în cauză. Adesea, încetinirea și complicațiile inerente procedurilor constituționale, necesitatea consultărilor și coordonării interdepartamentale sunt responsabile (lipsa ratificării nu împiedică însă statele să aplice dispozițiile acestor convenții). De asemenea, frecvent se înregistrează tergiversări, din cauza lipsei unui sentiment de urgență sau a unui interes imediat pentru problemele abordate de tratat, atâta timp cât există alte probleme importante de rezolvat. Acest lucru poate fi ilustrat printr-o comparație între Convenția privind relațiile diplomatice (semnată la Viena la 24 aprilie 1961) și Convenția privind marea liberă (semnată la Geneva la 29 aprilie 1958). Ambele sunt instrumente care codifică în mod eminamente dreptul existent. Cu toate acestea, prima, într-o perioadă de aproximativ șapte ani, a primit 77 de ratificări, aderări sau notificări de succesiune, în timp ce, după o perioadă de zece ani, doar 42 de state au devenit părți la cea de-a doua. Motivele par evidente: Convenția privind relațiile diplomatice prezintă un interes direct și zilnic pentru fiecare stat. A fost nevoie de zece ani pentru ca un instrument care codifică dreptul existent, Convenția privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid (adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 9 decembrie 1948), să obțină 59 de ratificări și aderări, în timp ce la sfârșitul anului 1967 – la 20 de ani de la adoptarea sa – 71 de state deveniseră părți la aceasta.

Aceste întârzieri excesive în ratificare și cauzele lor, care nu au legătură cu conținutul instrumentelor în cauză, sunt factori care trebuie luați în considerare în mod corespunzător.

Poate că m-am oprit prea mult asupra acestui punct. Am făcut acest lucru deoarece este relevant pentru problema cu care se confruntă acum Curtea. Deoarece indică faptul că numărul de ratificări și aderări nu poate fi considerat, în sine, concludent în ceea ce privește acceptarea generală a unui anumit instrument.

În cazul Convenției privind platforma continentală, există și alte elemente care trebuie luate în considerare. În special, 31 de state au luat ființă în perioada cuprinsă între semnarea convenției (28 iunie 1958) și intrarea sa în vigoare (10 iunie 1964), în timp ce alte 13 națiuni au dobândit independența după această dată. Astfel, perioada în care aceste *227 44 de state ar fi putut finaliza procedura necesară pentru a deveni părți la convenție a fost destul de limitată, în unele cazuri foarte limitată. Având în vedere problemele majore și urgente cu care s-a confruntat fiecare dintre ele, nu este de mirare că multe dintre ele nu au considerat acest lucru o prioritate. Cu toate acestea, nouă dintre aceste state au aderat la convenție. În plus, 26 dintre statele existente sunt fără ieșire la mare și nu pot fi considerate ca având un interes special și imediat în aderarea rapidă la convenție (doar cinci dintre ele au aderat efectiv).

În cele din urmă, este de remarcat faptul că aproximativ 70 de state sunt în prezent angajate în explorarea și exploatarea zonelor platformei continentale.

Analiza de mai sus este relevantă, nu comparația directă între numărul total de state existente și numărul părților la convenție. Ea relevă, de fapt, că numărul părților la Convenția privind platforma continentală este foarte impresionant, incluzând majoritatea statelor angajate activ în explorarea platformei continentale.

Din nou, este de remarcat faptul că, în timp ce 39 de state sunt părți, 46 de state au făcut primii pași către acceptarea convenției, semnând-o: jumătate dintre acestea au ratificat-o. Astfel, la cifra de 39 trebuie adăugată cea de 23 de state, adică acele state care, prin semnarea acesteia, au dobândit un statut provizoriu în raport cu convenția, fiecare dintre ele fiind „obligată să se abțină de la acte care ar contravine obiectului și scopului tratatului ...” până când „își va exprima în mod clar intenția de a nu deveni parte la tratat” (articolul 15a din proiectul de articole privind dreptul tratatelor, elaborat de I.L.C., astfel cum a fost modificat și adoptat de Comitetul plenului Conferinței privind dreptul tratatelor; Doc. A/CONF. 39/C.1/L.370/Add. 4, p. 8).

Acest calcul matematic, important în sine, ar trebui completat, ca să spunem așa, cu o analiză spectrală a reprezentativității statelor părți la convenție.

Într-adevăr, în lumea de astăzi, trebuie luat în considerare un factor esențial în formarea unei noi norme de drept internațional general: și anume faptul că la acest proces participă state cu sisteme politice, economice și juridice diferite, state de pe toate continentele. Nu mai este posibil ca o normă generală de drept internațional să fie stabilită prin decizia unuia sau a câtorva sau, așa cum se susținea odinioară, prin consensul exclusiv al statelor europene.

Această evoluție s-a reflectat în mare măsură în componența Conferinței de la Geneva privind dreptul mării; ea se reflectă în mod similar în numărul de state care sunt părți la Convenția privind platforma continentală. Acestea includ state de pe toate continentele, printre care state cu sisteme politice diferite, atât state noi, cât și state vechi, care reprezintă principalele sisteme juridice ale lumii.

***228** Se poate spune, aşadar, că, atât din punctul de vedere al numărului, cât şi al reprezentativităţii, participarea la convenţie constituie o bază solidă pentru formarea unei norme generale de drept. Pe această bază s-a dezvoltat o practică mai extinsă:

(a) Un număr considerabil de state, atât părţi, cât şi nepărţi la convenţie (şi destul de departe de părţile la cauzele actuale), au încheiat acorduri de delimitare a platourilor lor continentale. Mai multe dintre acestea fac referire specifică la Convenţia de la Geneva („având în vedere ...”, „ţinând seama de ...” sau „în conformitate cu Convenţia de la Geneva privind platforma continentală”, „ţinând seama de articolul 6 din Convenţia de la Geneva privind platforma continentală” sau „în conformitate cu principiile stabilite în Convenţia de la Geneva privind platforma continentală din 1958, în special articolul 6”). Cel puţin alte şase acorduri (înregistrate la Organizaţia Naţiunilor Unite) au acceptat ca bază liniile de echidistanţă sau liniile mediane, fără a face însă referire la convenţie. (Texte: Doc. ONU A/AC. 135/11 şi Add. 1.)

(b) Un număr considerabil de state (atât părţi, cât şi non-părţi la convenţie) au adoptat legislaţie specială privind platforma continentală sau au inclus dispoziţii în acest sens în alte instrumente. Unele dintre acestea au adoptat o delimitare unilaterală a platformei continentale pe baza regulii echidistanţei. Cincisprezece dintre ele au făcut referire în mod specific la Convenţia din 1958, invocând-o în preambul sau în articole individuale, sau utilizând definiţii derivate din aceasta (uneori cu uşoare modificări). Un instrument face referire la „legea şi dispoziţiile tratatelor şi acordurilor internaţionale”, „legea sau tratatele internaţionale ratificate” (Guatemala), iar altul acceptă linia mediană ca frontieră definitivă (Norvegia). Un alt instrument (URSS) reproduce mutatis mutandis textul integral al articolului 6 din convenţie, în timp ce trei (Finlanda, Danemarca şi Malaezia) fac referire specifică la articolul respectiv. Un alt instrument invocă „practica internaţională consacrată, sancţionată de dreptul naţiunilor” (Filipine). (Texte: Doc. ONU A/AC. 135/11 şi Add. 1.)

(c) În unele cazuri, adoptarea unilaterală a regulii echidistanţei a avut o influenţă directă asupra recunoaşterii acesteia de către alte state. Pentru a da doar un exemplu: Legea federală australiană privind petrolul (terenuri subacvatice) din 1967, care defineşte zonele adiacente (secţiunea 5) şi delimitarea acestora (Anexa a doua), se bazează pe aplicarea regulii echidistanţei. Această delimitare pare să fi fost efectuată pe baza presupunerii că un stat vecin nu poate formula nicio pretenţie dincolo de linia de echidistanţă.

Toate acestea conduc la concluzia că principiile şi normele consacrate în convenţie, în special regula echidistanţei, au fost acceptate nu numai de statele care sunt părţi la Convenţia privind platforma continentală, ci şi de cele care au urmat-o ulterior în acorduri sau în legislaţia lor sau care au acceptat-o atunci când s-au confruntat cu acte legislative ale altor state care le afectau. Acest lucru poate fi considerat o dovadă a unei practici suficient de răspândite pentru a satisface criteriile unei norme generale de drept.

Pentru a deveni obligatorie, o normă sau un principiu de drept internaţional nu trebuie să treacă testul acceptării universale. Acest lucru se reflectă în mai multe declaraţii ale Curţii, de exemplu: „în general ... adoptat în practica statelor” (Pescuitul, Hotărâre, Rapoarte CIJ 1951, p. 128). Nu toate statele au, aşa cum am indicat anterior într-un context diferit, ocazia sau posibilitatea de a aplica o

anumită normă.

Dovezile trebuie căutate în comportamentul unui număr mare de state, posibil majoritatea statelor, în orice caz marea majoritate a statelor interesate.

Prin urmare, acest test nu poate fi și nu este unul cu caracter absolut: el este, prin însăși natura sa, relativ. Sunt implicate criterii de frecvență, continuitate și uniformitate. Cu toate acestea, nu toate normele potențiale pot fi verificate prin toate aceste criterii. Frecvența poate fi invocată numai în situații în care există numeroase și succesive oportunități de aplicare a unei norme. Nu este cazul delimitării, care este un act unic. În plus, întrucât produce consecințe durabile, aceasta implică invariabil intenția de a satisface criteriul continuității.

În ceea ce privește uniformitatea, „nu trebuie să se acorde o importanță prea mare” unor „câteva incertitudini sau contradicții, reale și aparente” (Pescuitul, Hotărâre, Rapoarte CIJ 1951, p. 138).

Nici o normă generală care nu are caracterul de jus cogens nu poate împiedica unele state să adopte o atitudine diferită. Acestea pot să se fi opus normei încă de la început și pot, în mod unilateral sau de comun acord cu alte state, să decidă soluții diferite pentru problema în cauză. Articolul 6 alineatul (2) din Convenția privind platforma continentală, în virtutea excepțiilor prevăzute, deschide de fapt calea către derogări ocazionale de la regula echidistanței ori de câte ori apar circumstanțe speciale. Astfel, faptul că unele state, după cum s-a subliniat în cursul procedurii, au adoptat legislație specială sau au încheiat acorduri care contravin regulii echidistanței și practicii care o confirmă reprezintă o simplă derogare permisă și nu poate fi considerat ca având perturbat formarea unei norme generale de drept privind delimitarea.

***230** În ceea ce privește factorul timp, formarea dreptului prin practica statelor a fost asociată în trecut frecvent cu trecerea unei lungi perioade de timp. Nu există nicio îndoială că, în unele cazuri, acest lucru poate fi justificat.

Cu toate acestea, accelerarea rapidă a schimbărilor sociale și economice, combinată cu cea a științei și tehnologiei, a pus dreptul în fața unei provocări serioase: una pe care trebuie să o înfrunte, pentru a nu rămâne și mai în urmă față de evenimente decât a fost până acum.

Pentru a da un exemplu concret: primele instrumente trimise de om în spațiul cosmic au traversat spațiul aerian al statelor și au orbitat deasupra acestora în spațiul cosmic, însă statele care le-au lansat nu au solicitat permisiunea, iar celelalte state nu au protestat. Astfel, libertatea de mișcare în spațiul cosmic și în interiorul acestuia a fost stabilită și recunoscută ca lege într-o perioadă de timp remarcabil de scurtă. Evoluții similare afectează sau pot afecta alte ramuri ale dreptului internațional.

Având în vedere necesitatea de a evita diferențele grave între state, care ar putea duce la dispute, noul capitol al activității umane privind platforma continentală nu putea fi lăsat în afara cadrului juridic pentru foarte mult timp.

Astfel, sub presiunea evenimentelor, a luat naștere o nouă instituție. Conform standardelor tradiționale, aceasta a fost fără îndoială o evoluție rapidă. Dar, având în vedere că dimensiunea

timpului în drept este relativă, ea trebuie să fie proporțională cu ritmul evoluției evenimentelor care necesită reglementare juridică.

reglementare. Este necesară o reacție consecventă. Prin urmare, perioada scurtă în care legea privind platforma continentală s-a dezvoltat și s-a maturizat nu constituie un obstacol în calea recunoașterii principiilor și normelor sale, inclusiv a normei echidistanței, ca parte a dreptului general.

Poate fi considerată practica rezumată mai sus ca fiind acceptată ca lege, având în vedere elementul subiectiv necesar? Procesul care duce la acest efect este în mod necesar complex. Există anumite domenii ale activității statelor și ale dreptului internațional care, prin însăși natura lor, pot genera cu mare dificultate dreptul general, dar există și altele, vechi și noi, care pot face acest lucru cu mai mare ușurință. În ceea ce privește dreptul platformei continentale, unele state au acceptat probabil la început normele în cauză, așa cum fac de obicei statele, deoarece le-au considerat convenabile și utile, cea mai bună soluție posibilă pentru problemele implicate. Alte state ar fi putut fi, de asemenea, convinse că instrumentul elaborat în cadrul Organizației Națiunilor Unite era destinat să devină și că, în timp, va deveni drept general (elementul teleologic *231 are o importanță considerabilă în formarea dreptului). Multe state au urmat acest exemplu, convinse că era vorba de drept.

Astfel, în etapele succesive ale dezvoltării normei, motivele care au determinat statele să o accepte au variat de la caz la caz. Nu putea fi altfel. În orice caz, a postula că toate statele, chiar și cele care inițiază o anumită practică, consideră că acționează în temeiul unei obligații legale înseamnă a recurge la o ficțiune și, de fapt, a nega posibilitatea elaborării unor astfel de norme. Căci calea poate începe într-adevăr de la acte voluntare, unilaterale, bazate pe așteptarea încrezătoare că vor fi acceptate sau imitate; alternativ, punctul de plecare poate consta într-un tratat la care aderă din ce în ce mai multe state și care este urmat de acceptarea unilaterală. Abia într-o etapă ulterioară, prin efectul combinat al acțiunilor individuale sau comune, al răspunsurilor și al interacțiunilor în domeniul în cauză, adică al acelei reciprocități atât de esențiale în relațiile juridice internaționale, se dezvoltă reacția în lanț care produce consensul internațional.

Având în vedere complexitatea acestui proces de formare și motivațiile diferite posibile în diferitele sale etape, este cu siguranță excesiv să se ceară dovada că fiecare stat care a aplicat o anumită normă a făcut acest lucru deoarece era conștient de obligația de a o face. Ceea ce se poate cere este ca partea care se bazează pe o presupusă normă generală să dovedească că norma invocată face parte dintr-o practică generală acceptată ca drept de statele în cauză. Nu se poate și nu trebuie să se solicite o formă de probă suplimentară sau mai rigidă.

În concluzie, practica generală a statelor ar trebui recunoscută ca dovadă prima facie că este acceptată ca lege. O astfel de dovadă poate fi, desigur, contestată – chiar și pe baza practicii în sine, dacă aceasta prezintă „multe incertitudini și contradicții” (Asylum, Judgment, I.C.J. Reports 1950, p. 277). Ea poate fi contestată și în ceea ce privește opinio juris în raport cu „statele în cauză” sau părțile la cauză.

În abordarea acestei chestiuni, trebuie să se țină seama de marea varietate a activităților statului, care se manifestă astăzi sub multe forme de acte unilaterale, instrumente internaționale sau

în deciziile organizațiilor internaționale —, precum și de multiplicitatea și interdependența acestor procese.

Odată cu intensificarea activităților statelor în relațiile internaționale, unele norme de conduită încep să fie acceptate chiar înainte de a atinge nivelul de precizie care este în mod normal necesar pentru o normă de drept. Dacă forța lor obligatorie este contestată, instanțele care funcționează în cadrul tradițional al certitudinii pot aplica teste de perfecțiune și claritate pe care acestea nu le-ar putea trece. Alternativa ar fi să se recurgă la un principiu general și, poate, evaziv. Acest lucru nu ar fi propice consolidării edificiului dreptului internațional, care este atât de important pentru relațiile internaționale actuale *232. Desigur, ar trebui evitat riscul de a pietrifica normele înainte ca acestea să atingă stadiul necesar de maturitate, punând astfel în pericol stabilitatea și încrederea în drept. Cu toate acestea, ar putea fi recomandabil, fără a intra în domeniul legislației, să se aplice teste mai flexibile, care, la fel ca substanța dreptului în sine, trebuie adaptate la condițiile în schimbare. Curtea ar lua astfel act de nașterea unei noi norme, odată ce practica generală urmată de state a trecut pragul de la acțiuni aleatorii și discreționare la sfera dreptului.

În ceea ce privește cauzele aflate în fața Curții, situația nu lasă loc de îndoială. Concluzia statelor privind acordurile în domeniul delimitării platoului continental a exprimat în mod evident disponibilitatea acestora de a accepta normele convenției „ca drept” și a reprezentat, de fapt, o continuare logică a dispozițiilor articolului 6 alineatul (2). În ceea ce privește actele unilaterale în cauză, acestea, prin referirea la convenție sau prin preluarea formulării sale, au recunoscut, de asemenea, dispozițiile acesteia. Alte state au făcut acest lucru prin acceptare tacită.

Analiza de mai sus conduce la concluzia că dispozițiile articolului 6 alineatul (2) din Convenția de la Geneva privind platforma continentală, și mai ales regula echidistanței, au dobândit statutul identificabil de lege generală. Acest lucru poate fi contestat într-un caz particular de către un stat care neagă opozabilitatea sa față de sine. Atunci, desigur, problema devine una de probă.